

Ël bilenghism, second mi

di Gianni Davico

<http://giannidavico.it/gopiedmont/>

I son an efet un bilengh.

As capiss, quand ch'ì dijo che mie lenghe mare a son l'italian e 'l piemontèis (nen për fòrsa an cost ordin), i les un pòch ëd confusion ant j'euje ëd chi ch'a scota. E i lo capiss: **ant la percession comun-a 'l piemontèis a l'é un dialèt, nen na lenga.** (Ch'a sia lenga da na mira sientifica e stòrica, ch'a l'abia des sécoj [sic] ëd tradission scrita, che da quat sécoj a së scriva apeupré ant l'istessa manera, ch'a l'abia vocabolari, gramàtiche e via fòrt a son realtà ch'a fan nen test, dàit ch'a son anformassion "per felici pochi", për dila a la Morante.) Me bilenghism a l'é quaicòs ch'a serv a gnun se nen a mia identità, a vive na vita mental pì rica. An aparsa, a farà gnun-e diferense s'ì parlèissa e i scrivèissa nen piemontèis: costa lenga a serv a gnente, për dì parèj. Ma 'l pericol – i parl për mi – a l'é ëd troveme senza lenga materna e i veuj nen ch'a càpita, tut sì. **Ël pericol a l'é pr'esempi 'd chiel-lì ch'a l'é emigrà e a l'ha pèrdù soa lenga senza trové dabon la lenga dël pais ch'a l'ha arsèivulo, e a na certa mira a l'é truvasse senza identità.**

(I lass da part ambelessi tute j'opportunità ch'am proven-o dal conòsse d'àutre lenghe fòra da la prima e da la sconda, i parl mach ëd mie lenghe materne.)

Chi it ses ti, verament, senza na lenga toa, cola ch'a sia? Na lenga at definiss, a l'é tò pais, it ses ti. Quand i pens a le paròle ch'a vivran almanch fin-a a ch'ì vivrai mi a më smija un bel pòst, ël mond. E am ven an ment

GianRens Clivio:

Mia part i l'hai fala, ij mè cit a parlo piemontèis e fin ch'ì vivo i l'avrai da parleje piemontèis a quaidun.

E an efet quand mie masnà a son na i l'hai nen poduje parlé che an piemontèis: përchè, për dila con Tavo Burat,

'L piemontèis a l'é mè pais.

Tuta la resta a l'é mach d'anviron.

E parèj a sarà fin ch'ì vivrai. Lor am rëspondo e am rësponderan an italian ma a-i na fà nen, me cheur am dis che sòn a l'é giust e tant am basta.

Coste doe lenghe ant le quaj i son armès-ciamè e arconossume am definisso, qualsissia còsa a-i càpita; a son na companìa e na difèisa, na consolassion e un mojen. A son paròle: paròle inùtile, paròle anciarman-te. Pavese:

Le parole sono tenere cose, intrattabili e vive, ma fatte per l'uomo e non l'uomo per loro.

I capiss, però, che le lenghe a son an tute le manere argoment delicà, përchè a vintra an gieugh l'identità dla pèrson-a. An pì, i chërd che l'etichëta 'd "piemontèis" a l'abia për tanti n'acession negativa, përchè da na mira a fà vni an ment ël paisan e le montagne, da l'àutra a arcòrda pàgine controverse dla stòria d'Italia. E bin, **me piemontèis a l'é semplicemente n'àutr pàira d'uciaj për vardé ël mond.** S'ì fussa na da n'àutra banda i l'avria n'àutra lenga a dé forma a me pensé. **I l'hai gnun-e pretèise 'd superiorità, gnun desideri 'd rivalsa 'd gnun géner, gnente da mostreje a chicassia.**

E peuj i chërd che costa lenga, come tute le lenghe dël mond, a sia n'ouvertura anvers l'estern, sicurament nen un saresse a riss ant un castel dorà anté che le pèrson-e a parlo mach mia lenga. Me bilenghism, a la finitiva, am giuta a sèrché ëd capì chi ch'a l'é divers da mi; e am fà apressié lenghe – e donca colture – distante e diferente.

Tut sì. An manera motobin sempia e e tranquila.